

STORTINGET

Innst. 213 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:47 S (2018–2019)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad, Liv Signe Navarsete og Emilie Enger Mehl om nødvendig styrking av Heimevernet og politiet

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen stanse alle pågående nedskjæringsprosesser i Heimevernet.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke Heimevernet til 45 000 soldater.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å re-etablere Sjøheimevernet.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at målet om to politifolk per 1 000 innbyggere settes per politidistrikt.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at det settes av midler til å forsere arbeidet og sørge for en bedre grunnsikring av skjermingsverdige objekter, slik at dette senest er klart innen 2022.
6. Stortinget ber regjeringen sette av ressurser til å sikre fortgang i arbeidet med å bedre samvirket mellom politiet og Forsvaret.
7. Stortinget ber regjeringen sikre transportberedskapen til politiet i Nord-Norge på permanent basis.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen, Leif Audun Sande og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Hans Andreas Limi og Christian Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Venstre, Abid Q. Raja, og fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad, Liv Signe Navarsete og Emilie Enger Mehl om «nødvendig styrking av Heimevernet og politiet».

Komiteen viser til at de syv konkrete forslagene fremmet i dokumentet av nevnte representanter, berører et utvalg av samfunnets beredskapsressurser, og ellers annen tematikk knyttet til feltet. Herunder omhandler forslagene Heimevernet, politiet, grunnsikring av skjermingsverdige objekter, et ikke nærmere spesifisert arbeid med å bedre samvirket mellom politiet og Forsvaret, samt en ikke nærmere spesifisert transportberedskap for politiet i Nord-Norge.

Komiteen viser til at nevnte tematikk, herunder landets forsvar og justissektor, samt landets beredskap og samfunnssikkerhet, har vært behandlet i en rekke ulike utredninger og politiske prosesser de seneste årene. Komiteen ser positivt på den økte offentlige og politiske oppmerksomheten omkring spørsmål tilknyttet landets sikkerhet og beredskap, gitt et forverret trusselfilde som bakteppe. Komiteen viser til at bred po-

litisk debatt og økt offentlig oppmerksomhet omkring landets forsvar, politi, beredskap og samfunnssikkerhet også har gitt økt kunnskap om feltet i befolkningen, så vel som høyere politisk prioritering av samfunnets evne til å beskytte seg. Komiteen understreker at dette er et gode som ikke kan tas for gitt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til brev fra statsråden datert 30. januar 2019. Flertallet viser til behandlingen av Innst. 50 S (2017–2018), der Stortinget besluttet at Heimevernet skal bestå av 40 000 soldater, herunder en områdestruktur på 37 000 soldater og en innsatsstyrke på 3 000 soldater.

Flertallet viser til at Heimevernet aldri har vært dimensjonert for å beskytte samfunnets samlede portefølje av skjermingsverdig infrastruktur til samme tid, og at prioriteringer knyttet til hvilke objekter som skal sikres, vil være situasjonsbestemt og avhengig av den aktuelle trusselen. Det vil være opp til forsvarssjefen og Forsvaret for øvrig å prioritere, slik at styrkene på basis av operative vurderinger samlet sett gir den beste responsen i det aktuelle trussel scenariet, og dermed det sterkeste forsvaret av landet.

Flertallet understreker at Heimevernet fortsatt skal være landsdekkende, men at den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier økt satsing på Heimevernet i Nord-Norge. Flertallet viser til regjeringens tydelige satsing på Heimevernet i nord, herunder at avdelinger i nord skal utrustes med tyngre våpen som lett luftvern og tyngre panservernvåpen.

Flertallet viser videre til det pågående arbeidet med å styrke Heimevernet. Det påpeker at regjeringen har bevilget midler til å øke lengden på områdestrukturens øvelser. Flertallet merker seg de omfattende pågående materiellanskaffelsene i Heimevernet, herunder anskaffelsen av 360 nye feltvogner, overføringen av multivogner til HV-distriktene i Trøndelag, Sør-Hålogaland og Troms, anskaffelse av nytt samband og anskaffelse av moderne håndvåpen til hele Heimevernets områdestruktur. Flertallet viser til at Heimevernet styrkes med 216,5 mill. kroner i 2019.

Flertallet viser til at bemanningen i politiet er økt vesentlig, med nær 2800 flere ansatte siden 31. desember 2013, hvorav om lag 1 650 polititidtandede. Det understreker at mer enn 1 400 polititidsverk er tilført politidistriktene. Flertallet viser til at regjeringen arbeider med en stortingsmelding om politiets kapasitets- og kompetansebehov. Flertallet understreker at det må vurderes hvorvidt den beste måten å utnytte de samlede økonomiske og menneskelige ressursene i politiet på, er å gjøre måltallet om to politifolk per tusen innbyggere gjeldende per enkelt politidistrikt.

Flertallet viser til at kriminaliteten har endret seg drastisk på få år, og at politireformen derfor omorganiserer politiet slik at det er bedre tilpasset dagens kriminalitetsbilde. Flertallet påpeker at den tradisjonelle vinningskriminaliteten til dels har flyttet seg fra gatene, over i det digitale rom og på tvers av landegrensene. Flertallet påpeker at det er nødvendig å kraftsamle politiresurser til en viss grad, skal politiet kunne håndtere dette. Flertallet viser til at enkelte politidistrikt nødvendigvis vil ha flere ansatte enn andre relativt til folketall og kriminalitetsomfang.

Flertallet understreker at kriminalitetsbildet i Norge er variert og at antall politifolk må variere deretter. Det påpeker at ved å sette måltall distriktvis slik Senterpartiet ønsker, risikerer man en feilfordeling og feilprioritering av politiets ressurser. Videre viser flertallet til at det vil koste mer enn 2,4 mrd. kroner å gjøre måltallet gjeldende per distrikt. Flertallet understreker at de ikke kan se at Senterpartiet har budsjettert med dette i sine alternative statsbudsjett i år eller årene forut. Flertallet understreker at å ansette politifolk der behovet ikke er tilstede, blant annet går på bekostning av ressursallokering til dedikerte fagmiljøer, som eksempelvis arbeider for å avdekke store overgrepnettverk, jf. operasjon «Dark Room» i Vest politidistrikt.

Flertallet viser også til justiskomiteens behandling av Dokument 8:10 S (2017–2018), jf. Innst. 143 S (2017–2018), der Senterpartiet blant annet foreslo at hvert lensmannskontor skulle oppbemannes ytterligere:

«Disse medlemmer viser videre til at det må ansettes mellom 25 og 30 polititjenestefolk på hvert enkelt tjenestested for å oppnå intensjonen med Senterpartiets forslag. For å unngå å fragmentere fagmiljøer og tvangsflytte etablerte politifolk til nye arbeidssteder må det ansettes rundt 2500 nye personer, noe som har en kostnad på ca. 2,5 mrd. kroner. Disse medlemmer vil i den forbindelse minne om § 4 i reglementet for økonomistyring i staten, som presiserer at alle offentlige virksomheter skal sikre at ressursbruken er effektiv. Disse medlemmer vil understreke at det er ansatt og skal ansettes flere politifolk, jf. regjeringens mål om 2 politifolk per 1 000 innbyggere.»

Flertallet viser til at regjeringen tar Riksrevisjonens undersøkelse om oppfølging av objektsikring på dypeste alvor, og at det er en prioritert oppgave å styrke samarbeidet mellom Forsvaret og politiet. Flertallet merker seg at Forsvaret og politiet nå trener mer sammen og deltar i hverandres kontraterrorøvelser. Flertallet viser til at samarbeidet mellom Forsvaret og politiet fra og med 2017 ble enklere regulert ved at vi fikk en ny bistandsinstruks, og at det nå er enklere for politiet å be Forsvaret om bistand.

Flertallet viser til at det er avsatt totalt 450 mill. kroner til det landsomfattende programmet for sikring av skjermingsverdige objekter i Forsvaret, og at regjering-

gen i 2019 har avsatt 180 mill. kroner til forsering av programmet. Flertallet viser til at regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2019 vil redegjøre for videre fremdrift i arbeidet med å sikre skjermingsverdige objekter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til vedtakene om Heimevernet fattet av Stortinget i behandlingen av landmaktproposisjonen høsten 2017 gjennom Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018):

«V

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kvalitetsreform for Heimevernet med økte midler til utstyr og trening.

VI

Stortinget ber regjeringen sikre at Heimevernet har 40 000 soldater inkludert områdestruktur og innsatsstyrker. Det foretas en ny politisk vurdering etter at regjeringen har innhentet en helhetlig faglig vurdering av Heimevernets behov for bemanning, trening og utstyr for å løse sine oppgaver samt hvordan sikring og vakthold av objekter i kystsonen best kan ivaretas etter nedleggelsen av Sjøheimevernet.»

Disse medlemmer vil understreke at en kvalitetsreform for Heimevernet må innebære friske midler til moderne utstyr, øving og trening, ikke bare en teknisk justering av budsjettene basert på Stortingets vedtak om måltall for heimevernsstrukturen.

Disse medlemmer viser til «den helhetlige faglige vurdering av Heimevernets behov for bemanning, trening og utstyr for å løse sine oppgaver» omtalt i Stortingets vedtak. Den aktuelle studien er igangsatt med Forsvarets forskningsinstitutt og Heimevernet selv som sentrale aktører.

Disse medlemmer finner det oppsiktsvekkende at denne omfattende heimevernsstudien overhodet ikke er omtalt i statsrådets fyldige uttalelse til representantforslaget, datert 30. januar 2019. Disse medlemmer forutsetter at Stortinget blir holdt løpende orientert om heimevernsstudien.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Arbeiderpartiets merknad om en heimevernsstudie utarbeidet ved FFI. Flertallet viser til at det i 2018 ble det igangsatt en studie ved FFI for å vurdere ulike aspekter ved Heimevernet, planlagt ferdigstilt i 2021. Flertallet viser til at nevnte studie skal gi et forskningsbasert bidrag til et helhetlig faglig beslutningsgrunnlag. Flertallet understreker at det er forsvarsjefen som fremmer de helhetlige militærfaglige anbefalingene til Forsvarsdepartementet. Flertallet understreker videre at nevnte FFI-studie vil inngå som et av flere innspill i departementets pol-

tikkutvikling, og at det er ikke etablert praksis å holde Stortinget løpende orientert om pågående forskningsprosjekter ved FFI. Flertallet påpeker at det ville innebære et brudd med gjeldende praksis dersom regjeringen skulle måtte vise til status i pågående, uferdige forskningsprosjekter som begrunnelse for sin politikk, tiltak som er gjennomført eller tiltak som berøres i ulike representantforslag.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti meiner at det mest grunnleggjande ansvaret for norske folkevalde er ansvaret for Noreg sin tryggleik. Både grunnsikring av skjermingsverdige objekt i politiet samt Forsvaret, politiet og Heimevernet si sikring og vern av objekt ved bruk av sikringsstyrkar er avgjerande for tryggleiken og beredskapen i Noreg. Desse medlemene viser til at Riksrevisjonen sin rapport om objektsikring, Dokument 3:11 (2017–2018), har avdekket svakheiter i beredskapen i Noreg som må rettast opp.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet meiner det er paradoksalt at Landheimevernet i ein meir spent tryggleikspolitisk situasjon er gitt fleire ansvarsoppgåver, samstundes som stortingsfleirtalet har redusert talet på soldatar i Heimevernet. Denne medlemen viser til at Heimevernet sin eigenart, med stor lokalkunnskap mellom dei tenestegjerande, er avgjerande viktig for å kunne sikre territorial kontroll over heile landet.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortinget si høyring i samband med Riksrevisjonen sin rapport der politidirektøren gjorde det klart at politiet forventar støtte frå Forsvaret. Politiet føreset støtte frå Heimevernet på sikring av om lag 25 pst. av fleire hundre objekt ifølgje politidirektøren. Samstundes har Riksrevisjonen avdekket at Heimevernet ikkje vil ha tilstrekkeleg kapasitet til å sikre og verne alle sivile og militære nøkkelobjekt.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Sjøheimevernet blei vedteke lagt ned i samband med handsaminga av langtidsplanen for forsvaret, og at denne kapasiteten var meint å bli erstatta av mellom anna droner. Denne medlemen presiserer at dette ikkje har skjedd, og at me framleis ikkje har dro-nekapasitet.

Denne medlemen viser til at det i fleire politidistrikt er rapportert om krise i samband med politireforma, og at mange tenestegjerande i politiet meiner me har fått ei svekka polititeneste i Noreg. Denne medlemen meiner at regjeringa må sikre eit nærværande lokalt politi over heile landet for å skape tryggleik for alle innbyggjarane i Noreg.

Denne medlemmen fremjar følgjande forslag i saka:

«Stortinget ber regjeringa stanse alle pågåande nedskjeringsprosessar i Heimevernet.»

«Stortinget ber regjeringa fremje forslag om å auke Heimevernet til 45 000 soldatar.»

«Stortinget ber regjeringa fremje forslag om å reetablere Sjøheimevernet.»

«Stortinget ber regjeringa syte for at målet om to politifolk per 1 000 innbyggjarar vert sett per politidistrikt.»

«Stortinget ber regjeringa syte for at det vert sett av midlar til å framskande arbeidet med å få på plass ei betre grunnsikring av skjermingsverdige objekt, slik at dette seinast er klart innan 2022.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa setje av ressursar til å sikre fortgang i arbeidet med å betre samvirket mellom politiet og Forsvaret.»

«Stortinget ber regjeringa sikre transportberedskapen til politiet i Nord-Norge på permanent basis.»

«Stortinget ber regjeringa sørge for å snarest sikre skjermingsverdige objekter i tråd med lov og forskrift, og å rapportere jevnlig til Stortinget om hvordan arbeidet går, og hvilke budsjettmidler som kreves for å komme i mål så raskt som mulig.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Senterpartiets merknad om at Heimevernet er gitt flere ansvarsoppgaver. Flertallet viser til at den faglige vurderingen i arbeidet med landmaktproposisjonen var at den da foreslåtte strukturen på 35 000 + 3 000 mannskaper er tilstrekkelig for å ivareta oppdragsporteføljen. Flertallet viser til at Stortinget i ettertid økte antall soldater i områdestrukturen med 2 000 mannskaper, sammenliknet med den opprinnelige anbefalingen. Flertallet påpeker at dette, sammen med de øvrige tiltakene om styrking av HV, også bidrar til å styrke evnen til sikring av objekter i kystsonen.

Flertallet viser vidare til Senterpartiets merknad om droner. Flertallet understreker at regjeringa ikke har fremmet forslag om at SHV skal erstattes med droner, og at et slikt vedtak aldri har vært fattet. Flertallet viser til at det i forbindelse med vidareutviklin-

gen av Kystjegerkommandoen nå ligger til grunn at KJKs oppgaver og kapasiteter på sikt skal utvikles i retning bordingsoperasjoner, langtrekkende informasjonsinnhenting og målanvisning ved bruk av ubemannede og autonome systemer. Flertallet er vidare glade for at regjeringa opprettholder KJK med fortsatt lokalisering i Harstad. Flertallet understreker at det er redegjort for dette i Prop. 1 S (2018–2019), kapittel 6.1.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til følgjande vedtak i Innst. 50 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringa sikre at Heimevernet har 40 000 soldater inkludert områdestruktur og innsatsstyrker. Det foretas en ny politisk vurdering etter at regjeringa har innhentet en helhetlig faglig vurdering av Heimevernets behov for bemanning, trening og utstyr for å løse sine oppgaver samt hvordan sikring og vakthold av objekter i kystsonen best kan ivaretas etter nedleggelsen av Sjøheimevernet.»

Dette medlem kan ikke se at regjeringa har kommet tilbake til Stortinget med en slik helhetlig faglig vurdering. Dette medlem mener at hvis denne vurderingen viser at beredskapen i kystsonen er svekket, må regjeringa komme tilbake med konkrete tiltak som vil styrke beredskapen i kystsonen, som bør inkludere, men ikke begrenses til, en ny vurdering av nedleggelsen av Sjøheimevernet.

Dette medlem er enig i at det er svært viktig å sikre nok politi til alle distrikter. Dette medlem mener at dekningen hele tiden må vurderes i tråd med at kriminaliteten er ulikt fordelt og ikke alltid følger befolkningsstørrelsen i hvert politidistrikt. Det vil også være uheldig hvis det utvikles et insentiv for å flytte politiutdannede fra distrikter med høy dekning til andre distrikter. Dette medlem støtter en vekst i antall politiansatte, men det må være en vurdering i hvert enkelt distrikt om hva slags type faglig behov som er nødvendig.

Dette medlem viser til sine merknader i Innst. 88 S (2018–2019). Dette medlem vil understreke at Riksrevisjonen i sin rapport om dette temaet brukte begrepet «svært alvorlig», som er den høyeste alvorlighetsgraden i Riksrevisjonens kritikkformer, og som brukes ved forhold der konsekvensene for samfunnet eller berørte borgere er svært alvorlige, for eksempel risiko for liv eller helse.

Dette medlem mener dette arbeidet bør være svært høyt prioritert av regjeringa framover. I lys av dette er det urovekkende at omtalen av arbeidet med objektsikring er svært lite berørt i regjeringsplattformen.

Dette medlem viser til at Heimevernet har svakheter i sin operative evne. Det gjelder mangler i visse

materiellkategorier, bemanning og kompetanse. På den bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at antallet beredskapsklare områder økes vesentlig framover.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Sosialistisk Venstrepartis merknad om en helhetlig vurdering av Heimevernets behov. Flertallet viser til at regjeringen har svart ut dette i Stortinget i flere omganger. Flertallet viser til at regjeringen innhenter helhetlige faglige vurderinger fra forsvarssjefen som grunnlag i planprosessene for utvikling av forsvarssektoren. Flertallet påpeker at det planlegges ulike tiltak for at HV skal utøve vakthold og sikring av objekter i kystsonen slik som det blant annet er redegjort for i Prop. 1 S (2018–2019). Flertallet viser til at dette inkluderer kompetanseheving, småbåter og sperremateriell.

Uttalelse fra justiskomiteen

Utenriks- og forsvarskomiteen sendte utkast til innstilling til justiskomiteen 20. februar 2019. Justiskomiteen opplyste i brev av 5. mars 2019 at komiteen hadde følgende uttalelse:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for justissektoren, for økt beredskap og et tryggere Norge. Disse medlemmer mener det må føres en politikk som setter politiet i stand til å møte morgendagens kriminalitetsbilde som er i endring og foreslo derfor å øke rammene til justissektoren med 637,7 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Disse medlemmer står fast ved forliket om «Nærpolitireformen», men viser til at regjeringen ikke følger opp enigheten i forliket. Grunnleggende premisser og enighet om et styrket nærpolti, klare krav til lokale prosesser og tiltak for kultur og ledelse er brutt. Underfinansiering er likevel hovedproblemet for gjennomføringen av politireformen.

Disse medlemmer viser til at Gjørv-kommisjonen var tydelig på at den viktigste beredskapsressursen er det ordinære politiet. Økte rammer til politidistriktene er derfor nødvendig også for å styrke landets beredskap. En styrking av landets politidistrikt er særlig viktig for å gi politiet økt handlingsrom og dermed mulighet til å drive sin kjernevirksomhet og utøve sitt samfunnsoppdrag. Disse medlemmer mener at med høyregjeringens kuttpolitikk blir det mindre, ikke mer politikraft. Den ordinære beredskapen svekkes, og kuttene går ut over politiets tilstedeværelse og etterforskningen av kriminalitet. Politiets Fellesforbund påpekte at politidistriktene har med seg et merforbruk på over 200 mill. kroner fra 2018 og inn i 2019 i budsjettforhøringen i fjor høst. Disse medlemmer har fått klare signaler fra tillitsvalgte om at budsjettforslaget for 2019 vil få svært negative konsekvenser. I Møre og Romsdal politidistrikt er rundt 50 stillinger ledige i 2018, og disse må holdes ledige også neste år for å gå i budsjettmessig

balanse. I Oslo politidistrikt må de nedbemanne med omtrent 130–150 stillinger over to år. I Sør-Øst politidistrikt kan det være snakk om å måtte nedbemanne med 50 stillinger for å gå i balanse med regjeringens forslag for drift av politidistriktene i 2019. Disse medlemmer vil vise til uttalelse fra Politiets fellesforbund som sier:

‘Politiets Fellesforbund mener at bemannings-situasjonen i politiet er svært bekymringsfull. Politidistriktene har ikke økonomi til å bemanne i tråd med nærpolitireformens intensjoner og politistudenter uteksamineres til arbeidsledighet. Færre nyutdannede har fått jobb sammenlignet med foregående år.’

Disse medlemmer vil vise til at handlingsrommet i politidistriktene er kraftig redusert under regjeringen Solberg. Sist dokumentert i en rapport utført av Menon Economics på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 som viste at handlingsrommet var redusert med nesten en halv mrd. kroner på fire år.

Disse medlemmer viser til at regjeringen tilsynelatende har forlatt målet om to polititjenestemenn/kvinner per 1 000 innbyggere når regjeringen kun setter av 50 mill. kroner til nyansettelser i sitt forslag til budsjett for 2019. Det er vist til at dette vil kunne gi 180 nyutdannede jobb i politiet, men dette er kun om disse blir ansatt svært sent i kalenderåret 2018.

Disse medlemmer viser videre til de signalene som blir gitt fra politidistriktene om nødvendigheten av å holde stillinger vakante på grunn av for dårlige budsjettammer. Disse medlemmer viser til Finansdepartementets svar på spørsmål om hvor mange polititjenestemenn/kvinner som var i turnus i ordenstyrken i politiet. Det opplyses fra Justis- og beredskapsdepartementet at av de som ble uteksaminert fra Politihøgskolen i perioden 2008–2014 har 99 pst. fast jobb mens tilsvarende tall for henholdsvis 2015, 2016 og 2017 er 94 pst., 82 pst. og 61 pst. Departementet opplyser at tilsvarende tall per 30. september 2018 er 12 pst. Disse medlemmer påpeker at dette er en bekymringsfull utvikling og at tallene samsvarer godt med de signalene som mottas fra politidistriktene. Disse medlemmer har gjentatte ganger pekt på at den viktigste delen av beredskapen i politiet er grunnberedskapen som utgjøres av de operative styrkene i politidistriktet, og disse medlemmer viser til spørsmålet representanten Vågslid stilte statsminister Solberg i Stortingets spørretime 10. oktober 2018. Statsministeren sa seg der enig og viste til at beredskapen var styrket ved at det var tilstilt flere enn 1 500 nye politiuutdannede. Disse medlemmer viser til Finansdepartementets svar på spørsmål om hvor mange polititjenestemenn/kvinner som var i turnus i ordenstyrken i politiet, hvor de opplyser at det er 6 800 som går på turnus ved utgangen av 2017, noe som er det nærmeste en kommer å definere operativ tjeneste. Dette er en økning på 250 fra 2015. Disse medlemmer peker på at dette viser at styrkingen av politiet ikke har gått til å bygge mer grunnberedskap og heller ikke mer synlig nærpolti.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter målet om å øke antallet politihøgskoleutdannede tjenestemenn/kvinner. Samtidig mener dette medlem at veksten i politistyrken må tilpasses ulike endringer i kriminalitetsbildet. I en tid med sterk økning av anmeldelser på områder som overgrep mot barn, familievold og voldtekt, samt datakriminalitet, må veksten i politistyrken tilpasses dette beho-

vet. Dette betyr at politistyrken også må vokse med sivilt utdannede eksperter innenfor disse områdene.

Objektsikring

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til Dokument 3:11 (2017–2018), Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av objektsikring, og sak i kontroll- og konstitusjonskomiteen med innstilling Innst. 88 S (2018–2019) om manglende sikring av objekter i Forsvaret og politiet og brudd på forskrift om objektsikkerhet og objektsikringsinstruksen. Riksrevisjonen har bemerket:

‘Bedre objektsikring, herunder grunnsikring av skjermingsverdige objekter og sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker, var ett av kjernepunktene i oppfølgingen av terrorhendelsen 22. juli 2011. Undersøkelsen viser at objektsikringen ikke er bedret i tilstrekkelig grad siden Riksrevisjonens forrige undersøkelse fra 2015. Det er ifølge Riksrevisjonen svært alvorlig at manglene ved grunnsikringen av de skjermingsverdige objektene i politiet og Forsvaret fortsatt ikke er i henhold til kravene i sikkerhetsloven. Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet har ikke ivare tatt sitt overordnede ansvar for samfunns- og statssikkerheten.’

Disse medlemmer vil vise til at objektsikringen i Forsvaret og politiet fortsatt ikke er i tråd med forskrift om objektsikkerhet og objektsikringsinstruksen. Justis- og beredskapsdepartementet har ikke prioritert sikring av egne objekter, og Forsvarsdepartementet har fortsatt ikke oversikt over tilstanden på sine objekter, eller gjennomført nødvendig sikring av disse.

Disse medlemmer ser svært alvorlig på konklusjonene i Riksrevisjonens rapport, og mener det vil måtte få store følger for hvordan dette arbeidet følges opp i justissektoren. Dette viser at regjeringen på tross av store lovnader ikke har prioritert å følge opp nasjonens sikkerhet og beredskap, samtidig som de har holdt tilbake informasjon om dette for Stortinget.

Disse medlemmer er positive til at det varsles en stortingsmelding om kompetanse og kvalitetsbehov i politiet, men mener at den må baseres på et bredere grunnlag enn utredningen om kompetanse og kapasitetsbehov i politiet som POD og PHS har laget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at Arbeiderpartiet i revidert budsjett foreslo at man istedenfor å kutte opptaket på Politihøgskolen nå, skulle gjennomføre en ny grundig analyse av politiets framtidige oppgaver og bemanningsbehov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

‘Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og analyser av politiets forventede framtidige oppgaver.’

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at regjeringens politireform førte til nedleggelse av 122 av landets lensmannskontor. Senterpartiet foreslo i Dokument 8:10 S (2017–2018) om innhold

og kvalitet ved lensmannskontorene, at de gjenværende tjenestestedene i politiet skulle ha tilstrekkelig bemanning til å løse oppgavene sine. Senterpartiet ville med dette at Stortinget skulle gi klar beskjed til regjeringen om at den ikke kunne fortsette å ta fra mange lensmannskontor ressurser og stillinger. Høyre og Fremskrittspartiet forsøkte å omdefinere forslaget ved å påstå at Senterpartiet hadde foreslått at hvert lensmannskontor skulle opp bemannes med 25 til 30 stillinger. Disse medlemmer registrerer at regjeringspartiene velger å legge frem samme stråmannsargumentasjon under behandlingen av Dokument 8:47 S (2018–2019) om nødvendig styrking av Heimevernet og politiet. Disse medlemmer vil vise til at Høyre og Fremskrittspartiet, under behandlingen av Dokument 8:10 S (2017–2018), fastslo i sine merknader at «[f]ormålet med nærpolitireformen er blant annet å styrke gjenværende lensmannskontorer» og de minte om at «et viktig hensyn bak å legge ned 125 lensmannskontorer nettopp har vært å styrke de gjenstående». Til tross for regjeringspartienes lovnader har mange lensmannskontor ikke blitt styrket som følge av politireformen. Tvert imot har flere opplevd kutt i bemanningen og i åpningstider. Disse medlemmer stiller seg undrende til at regjeringspartiene står bak en nedbemanning av et stort antall av lensmannskontorene i landet, samtidig som de er av den oppfatning at det må over 25–30 ansatte til ved et lensmannskontor for at dette skal være fungerende. Det kan i så fall fremstå som om regjeringen med vitende og vilje lar være å sette landets lensmannskontorer i stand til å gjøre sitt samfunnsoppdrag. Ved å svekke de gjenværende kontorene med redusert bemanning og åpningstid legger en til rette for å gjennomføre enda flere nedleggingsrunder i fremtiden, og politiet vil da flyttes lengre unna lokalmiljøene. Disse medlemmer mener dette er en uheldig utvikling som svekker politiets tilstedeværelse lokalt i hele landet. Disse medlemmer viser til forslaget i representantforslaget om at målet om 2 politifolk per 1000 innbyggere skal gjelde per politidistrikt. Flere politidistrikt er i dag langt unna en politidekning på 2 politifolk per 1000 innbyggere. Om målet på 2 politifolk per 1000 innbygger nås på landsbasis, vil det fremdeles være store forskjeller mellom de ulike politidistriktene. Disse medlemmer mener det er viktig med et tilstedeværende lokalt politi i hele Norge, og at målet om 2 politifolk per 1000 innbyggere må komme hele landet til gode. Disse medlemmer viser til at det flere steder har blitt kuttet i sivile stillinger i politiet for å kunne ansette flere polititjenestefolk. Dette har resultert i en ubalanse i politietaten der stadig flere politifolk blir satt til å gjøre sivile oppgaver. For å få mest mulig politikraft ut av de nye politistillingene må ikke ansettelsen av flere polititjenestefolk gå på bekostning av de sivile stillingene. For å kunne gjennomføre en slik styrking, må også politidistriktene i de årlige statsbudsjettene sikres nok midler til å kunne foreta disse ansettelsene. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sine alternative statsbudsjett over flere år har foreslått 500 mill. kroner mer enn regjeringen til politidistriktene. En slik økning ville bety en betydelig styrking av det lokale politiets økonomiske handlingsrom.»

Merknader fra komiteen etter at innstillingen ble lagt fram for justiskomiteen

Komiteen viser til brev fra justiskomiteen av 5. mars 2019.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til begrunnelsen i ovennevnte brev og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og analyser av politiets forventede framtidige oppgaver.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa setje av ressursar til å sikre fortgang i arbeidet med å betre samvirket mellom politiet og Forsvaret.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa sikre transportberedskapen til politiet i Nord-Norge på permanent basis.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for å snarest sikre skjermingsverdige objekter i tråd med lov og forskrift, og å rapportere jevnlig til Stortinget om hvordan arbeidet går, og hvilke budsjettmidler som kreves for å komme i mål så raskt som mulig.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og analyser av politiets forventede framtidige oppgaver.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringa stanse alle pågåande nedskjeringsprosessar i Heimevernet.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringa fremje forslag om å auke Heimevernet til 45 000 soldatar.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringa fremje forslag om å reetablere Sjøheimevernet.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringa syte for at målet om to politifolk per 1 000 innbyggjarar vert sett per politidistrikt.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringa syte for at det vert sett av midlar til å framskande arbeidet med å få på plass ei betre grunnsikring av skjermingsverdige objekt, slik at dette seinast er klart innan 2022.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sørge for at antallet beredskapsklare områder økes vesentlig framover.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:47 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad, Liv Signe Navarsete og Emilie Enger Mehl om nødvendig styrking av Heimevernet og politiet – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 13. mars 2019

Anniken Huitfeldt

leder

Ingjerd Schou

ordfører

**DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2019/125-1/FD III 3/STTA

30.01.2019

Uttalelse til Dokument 8:47 S (2018–2019)

Jeg viser til Dokument 8:47 S (2018–2019) vedrørende forslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad, Liv Signe Navarsete og Emilie Enger Mehl om nødvendig styrking av Heimevernet og politiet.

Representantforslaget består av syv forslag, der forslag 1, 2 og 3 faller inn under Forsvarsdepartementets ansvarsområde, forslag 4 faller inn under Justis- og beredskapsdepartementet ansvarsområde, mens forslagene 5, 6 og 7 faller inn under både Forsvarsdepartementets og Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde. Denne uttalelsen er utarbeidet av Forsvarsdepartementet, og koordinert med Justis- og beredskapsdepartementet.

Representantene viser til Dokument 3:11 (2017–2018) Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av objektsikring. Fire høringer, flere debatter og svar på en rekke skriftlige spørsmål knyttet til regjeringens arbeid med objektsikring har bidratt til å gi Stortinget fylldig informasjon om saken. Riksrevisjonen er i Dokument 3:11 (2017–2018) positiv til Forsvarets prosjekt for grunnsikring av de skjermingsverdige objektene. Videre uttaler Riksrevisjonen at Forsvarets og Politiets evne til objektsikring med sikringsstyrker er bedret, og nevner flere konkrete eksempler på dette. Jeg vil også fremheve hvordan regjeringen har lagt til rette for øking av Heimevernets operative evne. Regjeringen prioriterer oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse av objektsikring. Vi har åpnet for en forsering av arbeidet med grunnsikring, og det er satt av om lag 180 mill. kroner til formålet i 2019. Heimevernet er styrket både i Revidert nasjonalbudsjett for 2018 og i 2019-budsjettet, blant annet med sikte på å bedre Heimevernets evne til objektsikring.

Selv om det har skjedd klare forbedringer siden Riksrevisjonens etterlevelsesrevisjon av objektsikring i 2015, har regjeringen vært tydelig på at det ennå gjenstår mye arbeid før sikringen på alle områder er på et tilfredsstillende nivå. Jeg viser også til at det av Dokument 3:11 (2017–2018) fremgår at Riksrevisjonen mener at det fortsatt er betydelige mangler ved

objektsikringen, herunder grunnsikring av skjermingsverdige objekter og bruk av sikringsstyrker.

I Dokument 3:11 (2017–2018) anbefaler Riksrevisjonen at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet:

- Sørger for forpliktende framdriftsplan og finansiering, slik at permanent grunnsikring av skjermingsverdige objekter i politiet og Forsvaret blir etablert i tråd med Stortingets forutsetninger
- Iverksetter nødvendige midlertidige tiltak for skjermingsverdige objekter i politiet og Forsvaret i samsvar med sikkerhetsloven, fram til permanent grunnsikring er etablert
- Sikrer felles forståelse av objektsikringsinstruksen mellom departementene
- Avklarer og sørger for at politiet og Heimevernet har nødvendig kapasitet, hver for seg og sammen, til å sikre og beskytte objekter ved bruk av sikringsstyrker.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en helhetlig plan for oppfølging av anbefalingene, herunder tidsplan for gjennomføring og forventede kostnader i forbindelse med Revidert budsjett for 2019 (jf. Stortingets behandling av Innst. 88 S (2018–2019) til Dokument 3:11 (2017–2018)).

Representantene tar i forslaget opp Heimevernets kapasitet til objektsikring. Jeg viser til at Stortinget under kontrollhøringene 27. august og 22. oktober i fjor ble orientert om Heimevernets kapasitet. Forsvaret opplyste at Heimevernet kan sikre både nøkkelobjektene og objektene med forhåndsplanlagt bistand til politiet. Hvis Heimevernet samtidig også må løse bredden av sine militære oppdrag, som omfatter langt mer enn objektsikring, vil dette naturlig nok gå ut over kapasiteten til objektsikring. I et sikkerhetspolitisk scenario vil sikring av Forsvarets nøkkelobjekter mot militære trusler normalt ha prioritet fremfor Forsvarets bistand til politiets objektsikring mot kriminelle trusler. Dette er i samsvar med Riksrevisjonens omtale av Heimevernets utfordringer knyttet til å både sikre alle de listeførte objektene og samtidig ivareta sine andre oppgaver. I Dokument 3:11 (2017–2018) står det blant annet at: «I væpnet konflikt, når væpnet konflikt truer, eller når Norges selvstendighet eller sikkerhet står i fare vil Heimevernet ha ansvaret for territoriell overvåking og kontroll, sikre mottak av allierte styrker og sikring og beskyttelse av sivile og militære nøkkelobjekter. Undersøkelsen viser at Heimevernet i disse scenariene ikke vil ha tilstrekkelig kapasitet til å sikre og beskytte alle sivile og militære nøkkelobjekter og samtidig sikre alle objekter som politiet har forhåndsplanlagt med bistand fra Forsvaret.»

Sikring av nøkkelobjektene er en dimensjonerende faktor for Heimevernet, mens sikring av objektene på listen som Forsvaret mottar fra politiet ikke er det. Dette må imidlertid ikke forstås som at Heimevernet ikke vil være i stand til å sikre både nøkkelobjektene og objektene som politiet har forhåndsutpekt for militær sikringsbistand.

Jeg vil nå gå inn på de enkelte forslagene i detalj:

Forslag 1. Stortinget ber regjeringen stanse alle pågående nedskjæringsprosesser i Heimevernet.

Gjennom behandlingene av Innst. 50 S (2017–2018) til Prop. 2 S (2017–2018) har Stortinget besluttet at Heimevernet skal bestå av 40 000 soldater, inkludert en områdestruktur på 37 000 soldater og en innsatsstyrke på 3 000. Forsvarsdepartementet har gitt oppdrag til

Forsvaret om å etablere en balansert og bærekraftig forsvarsstruktur hvor videreutvikling av Heimevernet er blant områdene som skal prioriteres. Forsvaret er nå i ferd med å tilpasse organisasjonen til en områdestruktur på 37 000 soldater. Innenfor denne rammen er det opp til forsvarssjefen å prioritere hvor i strukturen mannskapene skal disponeres ut ifra operative og taktiske vurderinger av hva som samlet sett gir det beste forsvaret av Norge.

Forsvarets kapasitet til objektsikring vil kunne økes ut over Heimevernets styrker dersom det i en reell situasjon besluttes å benytte også noen av Forsvarets ulike stående avdelinger til objektsikring. For eksempel kan garnisonenes ordinære vaktstyrker sikre objekter som er forhåndsutpekte på listene. Ved terroren 22. juli 2011 ble Hans Majestet Kongens Garde benyttet til objektsikring sammen med Heimevernet.

Det er ikke krav om at alle objektene som er forhåndsutpekte og står på objektlistene skal kunne sikres samtidig, noe som også er et lite sannsynlig scenario. Det vil være en situasjonsbestemt prioritering av hvilke objekter som skal sikres avhengig av type trussel, geografisk trusselbilde, type objekter som er truet og objektenes ulike prioritetsklasser. Sikringsstyrker kan også overføres mellom distriktene. I en reell trusselsituasjon kan det være aktuelt å sikre et annet utvalg av objekter enn kun de som er forhåndsutpekte på listene. Sikringsstyrkenes generelle evne til objektsikring gjør det mulig å også sikre objekter som ikke er forhåndsutpekte. Det er med andre ord ikke kun Heimevernets størrelse som har noe å si for sikringen av objekter.

Representantene viser til at reduksjoner i Heimevernet har rammet Sør-Norge spesielt hardt. Det er et bærende prinsipp at Heimevernet fortsatt skal være landsdekkende og tilstede der befolkningen bor. Samtidig utgjør den varig endrede sikkerhetspolitiske situasjonen og Russlands økte militære evne og maktbruk den mest sentrale endringen i Norges sikkerhetspolitiske omgivelser. Behandlingen av langtidsplanen i Stortinget viser at det er bred politisk enighet om å styrke Heimevernet i nord. Regjeringen har derfor, helt i tråd med langtidsplanen, iverksatt en rekke tiltak for å legge til rette for økt tilstedeværelse og operative evne i Finnmark. Styrkingene er i tråd med norsk nordområdepolitikk, og underbygger en normaltilstand med økt tilstedeværelse, aktivitet og beredskap i nord.

Som følge av forsvarssjefens operative vurderinger har HV-distriktene i sør fått en reduksjon av stillinger i strukturen. I tillegg til behovet for objektsikring, tar vurderingene blant annet hensyn til HV-distriktenes totale oppgaveportefølje, som alliert mottak, styrkebeskyttelse, overvåkning og kontroll. HV-08 vil derfor reduseres fra om lag 6 200 til om lag 4 200 soldater. Heimevernet vil fremdeles være tungt til stede på Sørlandet, og HV-08 vil etter den besluttede reduksjonen være det tredje største HV-distriktet i antall soldater.

I de nordligste HV-distriktene er det utfordringer med tilstrekkelig tilgang på lokalt personell for å løse oppdragene. For å sikre tilstrekkelig tilgang på HV-styrker i Finnmark, vil øremerkede HV-områder og innsatsstyrker i andre deler av landet bli trent og utrustet for å forsterke operasjoner i Finnmark. Disse avdelingene skal trene jevnlig i innsatsområdet og ha materiell lagret der. Ytterligere en innsatsstyrke er derfor under etablering i HV-08. Denne innsatsstyrken øremerkes for innsats i Finnmark, men vil som øvrige innsatsstyrker, ved behov, kunne brukes til innsats over hele landet, dvs. også på Sørlandet.

Én av Heimevernets oppgaver er å stille med tilgjengelige ressurser til støtte for det sivile samfunn ved ulykker, naturkatastrofer, og terrorhendelser. Heimevernet vil fremdeles ha

evne til å bistå med tilgjengelige ressurser i slike situasjoner, noe HV-08 har bistått politiet med i 2018, etter anmodning om støtte i forbindelse med slukking av skogbranner.

Regjeringen følger dermed Stortingets føringer og forsvarssjefens operative vurderinger og kan dermed ikke se at det er grunnlag for ikke å gjennomføre de pågående endringsprosessene i Heimevernet.

Forslag 2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke Heimevernet til 45 000 soldater.

Basert på forsvarssjefens fagmilitære råd foreslo regjeringen i Prop. 151 S (2015–2016) å tilpasse områdestrukturen til den reelle situasjonen med en reduksjon fra et plantall på 42 000 til 35 000 soldater i områdestrukturen innen 2020, samt å videreføre nivået på innsatsstyrkene. Ved behandlingen av Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag til Forsvarets fremtidige styrkestruktur med tre unntak. Antall distriktstaber i Heimevernet forblir elleve og ble ikke endret til ti. I forbindelse med behandlingen av i Innst. 50 S (2017–2018) til Prop. 2 S (2017–2018) ba Stortinget regjeringen om å sørge for at Heimevernet har 40 000 soldater inkludert områdestruktur og innsatsstyrker. Regjeringen har lagt Stortingets beslutning til grunn.

Som tidligere nevnt har Riksrevisjonen påpekt flere mangler i Heimevernet. Denne regjeringen har iverksatt en rekke tiltak innen bemanning, treningsmengde og materiell som i sum har medført en økt operativ evne for Heimevernet. Selv om Heimevernet har blitt betydelig styrket, arbeider vi fremdeles med å forbedringer på områder hvor det er identifisert svakheter og mangler. I budsjettet for 2019 er Heimevernet styrket med til sammen 216,5 mill. kroner, blant annet for å øke treningsmengden i områdestrukturen. Omfanget på treningen og øvingen i områdestrukturen heves gjennom å øke antallet soldater som er inne til årlig trening, samtidig som lengden på den årlige treningen og øvingen for både befall og mannskaper økes til samme høye nivå som allerede etablert i HV-16 og HV-17.

Regjeringens arbeid med å forbedre Heimevernets operative evne fortsetter i tråd med de vedtak som er gjort i forbindelse med Stortingets behandling av langtidsplanen og landmaktproposisjonen. Iht. forsvarssjefens rapportering forventes Heimevernets operative evne å ha en svært positiv utvikling i inneværende langtidsplanperiode.

Regjeringen mener dermed at det er tilstrekkelig antall soldater og vil fortsette å øke den operative evnen gjennom å fortsette å ta inn etterslepet på vedlikehold, reservedeler og beredskapsbeholdninger, økt trening og øving, og tilførsel av moderne materiell.

Forslag 3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å reetablere Sjøheimevernet.

Nedleggelsen av Sjøheimevernet ble vedtatt av Stortinget ved behandlingen av Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016), og var i tråd med forsvarssjefens fagmilitære råd. Begrunnelsen for nedleggelsen er behovet for et realistisk ambisjonsnivå for Forsvaret, tilpasset en endret sikkerhetspolitisk situasjon. Det er behov for en streng prioritering av ressurser for å sikre mest mulig operativ evne for de betydelige ressursene fellesskapet stiller til rådighet for forsvarssektoren.

Sjøheimevernet ble avviklet i 2018 i tråd med Stortingets vedtak, mens Heimevernets oppgaver ligger fast, herunder bidrag til sikring av objekter med sjøside. I tråd med langtidsplanen videreføres nødvendig kompetanse om sjødomenet i Heimevernet, og

personell fra Sjøheimevernet omdisponeres til øvrige deler av Heimevernet etter behov. Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag i Revidert nasjonalbudsjett for 2018 om å øke bevilgningen til Heimevernet med 36 mill. kroner, blant annet til anskaffelse av materiell til objektsikring og vakthold i kystsonen. Anskaffelsen av det maritime materiellet, i kombinasjon med etablering av rekvireringssystemet av sivile fartøy, vil bidra til at Heimevernet fortsatt kan ivareta evnen til vakthold og sikring av objekter med sjøside. For ivaretagelse av øvrige oppgaver utover objektsikring i kystsonen, legger Forsvaret opp til å nytte andre ressurser, bl.a. kapasiteter fra marinen og Kystvakten.

Regjeringen mener kapasiteten til sikring av objekter med sjøside er ivaretatt i Heimevernet, og kan ikke se at det er grunnlag for å gjenopprette Sjøheimevernet

Forslag 4. Stortinget ber regjeringen sørge for at målet om to politifolk per 1 000 innbyggere settes per politidistrikt.

Bemanningen i politiet har økt med nær 2 800 siden 31. desember 2013. Av disse utgjør politiutdannede omlag 1 650. Over 1 400 av politiårsverkene er tilført politidistriktene. Det er om lag 13 750 årsverk i politidistriktene. Av disse er nær 9 300 politiutdannede. I POD, særorganene og andre enheter i politiet, er det om lag 3 800 årsverk, hvorav i underkant av 1 100 er politiutdannede.

Sentrale enheter	Totalt antall årsverk	Politiutdannede
Kripos	600	300
PHS	450	100
Økokrim	170	50
Utrykningspolitiet	60	20
Politiets utlendingsenhet	700	250
POD	300	50
PST	600	300
Politiets fellestjenester (PFT)	350	5
Politiets IKT-tjenester (PIT)	500	10

Tabell 1 Bemanning i POD, særorgan og andre sentrale enheter i politiet (Avrundede tall)

Regjeringen arbeider for tiden med en stortingsmelding om politiets kapasitets- og kompetansebehov. Utgangspunktet for dette arbeidet er at kriminaliteten endrer karakter, til dels blir mer komplisert å etterforske og føre for retten, og ikke minst at stadig mer kriminalitet skjer i det digitale rom hvor offer og gjerningsmann kan befinne seg langt unna hverandre.

Dette gjør det nødvendig å tilnærme seg god kriminalitetsbekjempelse på en annen måte enn vi tradisjonelt har gjort. Selv om målet om to politifolk per 1 000 innbyggere har vært svært viktig for regjeringen, er det god grunn til å spørre om et tilsvarende mål for hvert enkelt politidistrikt er den beste måten å utnytte de samlede økonomiske og menneskelige ressursene i politiet.

Det er behov for om lag 2 100 flere politiårsverk i løpet av 2019 og 2020 dersom målsetningen blir endret til to polititjenestepersoner per 1 000 innbyggere i hvert enkelt distrikt i løpet av 2020, uten å redusere dekningsgraden for politidistrikt som i dag

overoppfyller målet. Helårsvirkningen av å ansette om lag 2 100 politiårsverk utgjør over 2,4 milliarder kroner.

Det lar seg imidlertid ikke gjennomføre å oppnå en politidekning på to polititjenestepersoner per 1 000 innbyggere per politidistrikt i løpet av 2020, fordi det ikke vil være tilgjengelig et tilstrekkelig antall politiutdannede, gitt at også særorganene og andre spesialenheter i politiet beholder sine årsverk. Totalt sett vil det være om lag 1 350 tilgjengelige nyutdannede politiårsverk fra PHS i 2019 og 2020. Av disse vil over 500 erstatte avgang i etaten.

Politidistrikt	Andel av total befolkning	Forventa befolkning 31.12.2020	politiårsverk 2/1000 i 2020	Behov 2/1000 i 2020	Helårseffekt 2/1000
Oslo*	0,16	880 850	1 762	- 315,7	0
Øst	0,14	741 795	1 484	350,1	406 357 722
Innlandet	0,07	385 851	772	179,0	207 785 475
Sør-Øst	0,13	725 057	1 450	358,0	415 543 472
Agder	0,06	307 857	616	132,2	153 432 581
Sør-Vest	0,10	529 106	1 058	234,5	272 158 262
Vest	0,11	599 931	1 200	340,9	395 658 795
Møre og Romsdal	0,05	271 352	543	154,6	179 414 504
Trøndelag	0,09	469 613	939	231,3	268 422 445
Nordland	0,05	245 565	491	77,8	90 330 050
Troms	0,03	169 523	339	26,7	31 042 244
Finnmark*	0,01	76 938	154	- 78,3	0
	1,00	5 403 439	10 807	2 085	2 420 145 549

*Oslo og Finnmark pd er ikke med i summering av nødvendige politiårsverk, da disse allerede innfrir målet om 2 per 1 000 på distriktsnivå.

Føresetnad: I beregningene er det forutsatt at andelen av befolkningen i politidistriktene vil være lik i 2020 som den var i 2018.

Det er et variert kriminalitetsbilde i Norge. Derfor må noen politidistrikt ha flere politiansatte enn andre, relativt til folketallet. Oslo politidistrikt og Finnmark politidistrikt har mer enn 2 polititjenestemenn per 1 000 innbyggere. Oslo har langt flere anmeldte forhold og mange kompliserte og alvorlige saker. Derfor har Oslo en høyere politidekning enn gjennomsnittet, med en dekning på 2,39. Finnmark har blant annet et særskilt ansvar for kontrollen på Storskog grensestasjon som fører til at dette politidistriktet har en dekning på 3,06.

Regjeringen mener det er en lite klok tilnærming å sette et mål om to politifolk per 1 000 innbyggere for samtlige distrikter, både fordi kriminaliteten i ulike distrikter er forskjellig sammensatt og fordi type kriminalitet og hvordan den gjennomføres endrer seg kraftig. Det er på kort sikt dessuten ikke realistisk å kunne gjennomføre et mål om to politifolk per 1 000 innbyggere per politidistrikt. Utfordringene er forskjellig fra distrikt til distrikt og en slik målsetning vil skape store forskjeller mellom distriktene hvis alle skal ha samme politidekning pr 1000 innbyggere.

Forslag 5. Stortinget ber regjeringen sørge for at det settes av midler til å forsere arbeidet og sørge for en bedre grunnsikring av skjermingsverdige objekter, slik at dette senest er klart innen 2022.

Jeg oppfatter forslaget til å være relatert til grunnsikringen av de skjermingsverdige objektene i Forsvaret, da det for politiets skjermingsverdige objekter allerede er lagt planer for å sikre alle disse i løpet av 2020.

Det landsomfattende programmet for sikring av skjermingsverdige objekter i Forsvaret har en ramme på 450 mill. kroner, med siste planlagte utbetaling i 2025. Regjeringen har i budsjettet for 2019 åpnet for en økonomisk forsering av programmet, og har satt av 180 mill. kroner til dette formålet. Det er imidlertid ikke bare penger som må til for å kunne forsere arbeidet med grunnsikring. Planlegging og gjennomføring av de enkelte delprosjektene er en meget tid-, kompetanse- og ressurskrevende prosess. Arbeidet må også avstemmes med andre høyt prioriterte prosjekter, eksempelvis etablering av infrastruktur på Ørlandet og Evenes.

Regjeringen har allerede åpnet opp for en økonomisk forsering av programmet for sikring av skjermingsverdige objekter i Forsvaret, og vil i Revidert nasjonalbudsjett for 2019 komme tilbake til saken og redegjøre for om det er praktisk mulig å ferdigstille arbeidet tidligere enn 2025.

Forslag 6. Stortinget ber regjeringen sette av ressurser til å sikre fortgang i arbeidet med å bedre samvirket mellom politiet og Forsvaret.

Regjeringen har siden den tiltrådte prioritert å styrke samarbeidet mellom Forsvaret og politiet, og dette er nå vesentlig forbedret. Blant annet under høringen om objektsikring i august 2018 bekreftet forsvarssjefen at samarbeidet mellom Forsvaret og politiet er meget godt, og at det har blitt mye bedre de senere årene. Politidirektøren sa også at:

«Jeg har bare møtt velvilje i Forsvaret. Vi jobber med Forsvaret hver dag, lokalt. De hjelper oss. Vi øver sammen, vi har utdanninger sammen, og vi har bare en god dialog med Forsvaret.»

Det er god dialog og godt samarbeid mellom de to etatene på alle nivåer. Det er utstrakt kontakt i den daglige virksomheten. Det gjennomføres en rekke møter på ulike nivåer i organisasjonene og samarbeidet er forankret i egne samarbeidsavtaler. Begge etatene har liaisons hos hverandre og gjennomfører faste videokonferanser på hovedkvarternivå. Det sivil-militære planverket har blitt forbedret og er bedre koordinert mellom politiet og Forsvaret.

Det er et mer målrettet øvingssamarbeid mellom Forsvaret og politiet. Politiet og Forsvaret deltar i hverandres kontraterrorøvelser. Det er en rekke samvirkeøvelser mellom Forsvaret og politiet på regionalt og lokalt nivå. Det er enighet mellom politiet og Heimevernet om minst en årlig felles øvelse eller annet kompetansetiltak i hvert distrikt.

Det har over flere år vært et samarbeid mellom politiet og Forsvaret om felles utdanningstilbud. I erkjennelsen av at beredskapsetatene alltid vil kunne bli bedre, har regjeringspartiene i den nye plattformen blitt enige om å etablere et masterprogram innenfor sikkerhet og beredskap. Formålet er at deltakere fra Forsvaret, Politiet, DSB, NSM, departementene og andre relevante aktører skal utdannes til samarbeid mellom sektorene og en felles forståelse for sikkerhets- og beredskapsarbeid.

Forsvaret har gjort forbedringer i helikopterberedskapen til støtte for politiet. Dette gjelder både i form av redusert klartid for Bell-helikoptrene og ved at kapasiteten til å gjennomføre maritime kontraterroraksjoner mot skip i kystnære farvann for politiet har blitt etablert på nytt.

Forsvarets bistand til politiet har blitt lovfestet i politiloven. Dette oppfyller Grunnlovens krav om lovhjemmel dersom Forsvaret ved bistand til politiet må bruke makt mot innbyggerne. Den nye bistandsinstruksen fra 2017 er en milepæl. Den gir raskere beslutninger om bistand ved at alle bistandsanmodninger kan avklares på etatsnivå uten å gå veien innom departementsnivået. Etterretningstjenesten samarbeider derfor tettere med Politiets sikkerhetstjeneste (PST), blant annet gjennom deres Felles kontraterrorsenter (FKTS). Det er også åpnet et Felles cyberkoordineringssenter (FCKS) der Etterretningstjenesten, PST, NSM og Kripos samarbeider for å motvirke cybertrusler.

Riksrevisjonens anbefalinger knyttet til revisjonen av objektsikring følges opp ved at Forsvarsdepartementet, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, har nedsatt en arbeidsgruppe og påbegynt et arbeid med å gjennomgå objektsikringsinstruksen. Gruppen er bl.a. gitt i oppdrag å drøfte og anbefale endringer i instruksen. Både Politidirektoratet og Forsvaret er også gitt i oppdrag å analysere kapasitetsbehovet for henholdsvis politiets og Forsvarets objektsikringsarbeid ved bruk av egne sikringsstyrker.

Samarbeidet mellom Forsvaret og politiet er allerede forbedret og regjeringen arbeider for å ytterligere bedre dette samvirket

Forslag 7. Stortinget ber regjeringen sikre transportberedskapen til politiet i Nord-Norge på permanent basis.

Dagens Bell-helikoptre skal primært bidra til å dekke Forsvarets behov for helikopter. Regjeringen har lagt fram en plan for en delt løsning med Bell-helikoptrene som ivaretar Stortingets ambisjon om økt støtte til spesialstyrkene, og som samtidig gir Hæren helikopterstøtte fra Bardufoss. Forsvarets beredskap for politiet i Nord-Norge opprettholdes inntil alternativ løsning er på plass.

Det er gjort forbedringer i helikopterberedskapen til støtte for politiet. Dette gjelder både i form av redusert klartid for Bell-helikoptrene og ved at kapasiteten til å gjennomføre maritime kontraterror-aksjoner mot skip i kystnære farvann for politiet har blitt etablert på nytt. Forsvarets Bell 412 står i dag på beredskap på Bardufoss med en times responstid for politiet.

Ny løsning skal fortrinnsvis være på plass i løpet av 2019. Justis- og beredskapsdepartementet har startet et arbeid med å legge til rette for en kortsiktig løsning for politiets formål. Eventuelle langsiktige løsninger som også dekker redningstjenestens behov vil bli vurdert.

Politiet har de siste årene inngått avtaler med både Kystverkets loshelikoptre (base i Hammerfest og Bergen) samt Luftambulansen (ved PLIVO –hendelser) om bruk av deres helikoptre til transport av polititjenestepersoner. Politiet kan også anmode HRS om bistand fra redningshelikoptrene som har base i Bodø og Banak.

Når politiet har fått etablert en avtale med sivil leverandør om tilfredsstillende helikopterberedskap i Nord-Norge, vil den dedikerte beredskapen til støtte for politiet med Forsvarets Bell-helikoptre på Bardufoss opphøre. Tre Bell-helikoptre vil være igjen på

Bardufoss til støtte for Hæren, mens 15 helikoptre vil operere fra Rygge til støtte for spesialstyrkene. Helikoptrene på Rygge vil øke Forsvarets og spesialstyrkenes evne til å støtte politiet ved anti-terror operasjoner.

Forsvaret vil opprettholde transportberedskapen til politiet i Nord-Norge inntil en permanent løsning er på plass. Justis- og beredskapsdepartementet arbeider nå med å identifisere alternative løsninger.

Oppsummering

Regjeringen følger opp Stortingets føringer og legger til grunn forsvarssjefens operative vurderinger og kan dermed ikke se at det er grunnlag for å fremme forslag om å stanse pågående endringsprosesser i Heimevernet. Regjeringen mener videre at det er et tilstrekkelig antall soldater i strukturen og vil ikke fremme forslag om å øke Heimevernet ytterligere til 45 000 soldater. Regjeringen mener også at kapasiteten til sikring av objekter med sjøside er ivaretatt i Heimevernet, og kan ikke se at det er grunnlag for å gjenopprette Sjøheimevernet. Regjeringen kan heller ikke se at det er realistisk å sette en målsetting med to politifolk per 1 000 innbyggere per politidistrikt på det nåværende tidspunkt.

Samarbeidet mellom Forsvaret og politiet er allerede forbedret og regjeringen legger til rette for å ytterligere bedre samvirket mellom politiet og Forsvaret. Forsvaret vil opprettholde transportberedskapen til politiet i Nord-Norge inntil en permanent løsning er på plass. Justis- og beredskapsdepartementet arbeider nå med å identifisere alternative løsninger.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en helhetlig plan for oppfølging av Riksrevisjonens anbefalinger knyttet til objektsikring, herunder tidsplan for gjennomføring og forventede kostnader av Riksrevisjonens anbefalinger i forbindelse med Revidert budsjett for 2019 (jf. Stortingets behandling av Innst. 88 S (2018–2019) til Dokument 3:11 (2017–2018)).

Med hilsen

Frank Bakke-Jensen

Kopi til:
Justis- og beredskapsdepartementet

